



ARMOEDE INDEX GEMEENTE RAALTE

Armoede Index gemeente Raalte 2023

Een onderzoek naar de omvang en samenstelling van de doelgroep voor het armoedebeleid en het gebruik van minimaregelingen in de gemeente Raalte.

Colofon

Opdrachtgever
Gemeente Raalte

Datum
12 mei 2023

Auteurs
Tessa Schoot Uiterkamp
Marijke Bos

KWIZ
Stavangerweg 23 - 5
9723 JC Groningen
050 - 5252473
contact@kwiz.nl

Uitgave
Deze publicatie is een uitgave van KWIZ. Het overnemen van cijfers en / of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden vervaelvoudigd en / of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Samenvatting.....	3
1. Minimahuishoudens in Raalte	5
2. Gebruik inkomensondersteunende voorzieningen	7
2.1. Regelingen voor het minimabeleid	7
2.2. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	7
2.3. Bijzondere bijstand	8
2.4. Individuele inkomenstoeslag.....	8
2.5. Collectieve zorgverzekering.....	9
2.6. Meedoenregeling 18+	9
2.7. Meedoenregeling 18- (Stichting Leergeld)	9
2.8. Computerregeling	10
2.9. Energietoeslag	10
Bijlage 1. Onderzoeksmethodiek Armoede Index	11

Inleiding

De gemeente Raalte wil haar minimabeleid ook in de komende jaren zoveel mogelijk blijven afstemmen op belangrijkste kenmerken van de groepen huishoudens die aangewezen zijn op deze vorm van dienstverlening.

De gemeente heeft daarom KWIZ opdracht gegeven om de doelgroep van het minimabeleid en het huidige bereik van regelingen in beeld te brengen. Hierbij staan de volgende vragen centraal:

- Wat is de omvang en samenstelling van de doelgroepen voor het armoedebelief in de gemeente Raalte?;
- Welke typen huishoudens en inkomenscategorieën zijn hierbij te onderscheiden?;
- Hoeveel kinderen groeien op in armoede?;
- Wat is het bereik van de verschillende minimaregelingen?;
- Hoe verhoudt zich dit bereik tot landelijke gemiddelden?

Opzet van het onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van een door KWIZ ontwikkeld analysemodel, de Armoede Index. Deze Armoede Index wordt samengesteld op basis van een combinatie van gemeentelijke gebruiksgegevens, geëxtrapoleerde CBS-gegevens en kengetallen op basis van ervaringscijfers bij andere gemeenten.

Actualiteit onderzoek

De gegevens betreffen de omvang en samenstelling van de doelgroepen voor het minimabeleid op 1 januari 2023. De gegevens over het gebruik van de verschillende voorzieningen zijn gebaseerd op het totale gebruik in het jaar 2022.

Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk van deze rapportage wordt de doelgroep voor het armoedebelief in beeld gebracht. In het tweede hoofdstuk gaan we in op het gebruik van minimaregelingen. In de bijlage wordt de onderzoeksmethodiek van de Armoede Index uitgelegd.

Samenvatting

In de samenvatting geven we het aantal (geschatte) minimahuishoudens en minimakinderen in de gemeente weer op 1 januari 2023, evenals het bereik van de verschillende minimaregelingen in 2022.

Minimahuishoudens en -kinderen

Van alle huishoudens in de gemeente hebben naar schatting 738 huishoudens een inkomen tot 100 procent van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm) en 1.330 huishoudens in totaal een inkomen tot 130 procent Wsm. Respectievelijk vormen zij 4,6 procent en 8,3 procent van alle huishoudens in de gemeente. Deze aandelen liggen iets lager dan de gemiddelden van vergelijkbare kleine gemeenten. Het gaat hierbij om huishoudens waarvan het vermogen binnen de grenzen van de Participatiewet liggen.

Er groeien bijna 450 kinderen op in een minimahuishouden tot 100 procent Wsm (6 procent) en 686 kinderen (9,4 procent) in een huishouden tot 130 procent Wsm (en een laag vermogen). Deze aandelen liggen redelijk in lijn met andere kleinere gemeenten.

Tabel S1. Minimahuishoudens en kinderen tot 18 jaar naar inkomen (cumulatief), geen of laag vermogen

Huishoudinkomen	Huishoudens		Kinderen	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
Tot 100% Wsm	738	4,6%	442	6,0%
Tot 110% Wsm	853	5,3%	494	6,7%
Tot 120% Wsm	1.063	6,7%	574	7,8%
Tot 130% Wsm	1.330	8,3%	686	9,4%
Tot 140% Wsm	1.525	9,5%	757	10,3%
Hogere inkomens	14.456	90,5%	6.468	89,7%
Totaal	15.981	100%	7.225	100%

Bereik regelingen

De gemeente Raalte biedt een vrij compleet pakket aan regelingen aan waarbij diverse doelgroepen worden bediend. Een aantal zaken valt qua bereik op:

- Het bereik van de kwijtschelding gemeentelijke belastingen ligt flink lager dan in veel andere gemeenten. Hoewel het gebruik van de kwijtschelding de laatste jaren iets lijkt af te nemen¹ is er geen eenduidige verklaring te geven voor dit lage bereik;
- De individuele inkomenstoelage, de collectieve zorgverzekering en de Meedoenregeling voor kinderen (via Stichting Leergeld) bereik een verhoudingsgewijs groot deel van de doelgroep. Mogelijke redenen hiervoor zijn het actief benaderen van de doelgroep door Stichting Leergeld en de ruime vergoedingen van de pakketten van de collectieve zorgverzekering.
- De energietoelage heeft eveneens een groot deel (86 procent) van de doelgroep bereikt. De doelgroep van deze regeling wijkt af van die van andere regelingen omdat er bij het toekennen van de energietoelage geen vermogenstoets wordt gedaan. De gemeente heeft een groot deel van de doelgroep voor de energietoelage bereikt (86 procent), temeer omdat de inkomensgrens op 130 procent Wsm was vastgesteld en de doelgroep met inkomens tussen 120 en 130 procent vaak nog lastiger te bereiken zijn dan huishoudens met een lager inkomen (de gangbare grens voor de energietoelage was 120 procent Wsm in veel gemeenten).

¹ Hoewel er geen historie is opgenomen in het rapport, heeft KWIZ wel inzage gehad in gebruikerscijfers van de afgelopen jaren.

Tabel S2. Bereik regelingen in 2022, obv geschatte doelgroep

Regeling	Gebruik	Bereik	Landelijk gemiddelde
Kwijtschelding gem. belastingen	373 huishoudens	51%	60-80%
Individuele bijzondere bijstand	193 huishoudens	23%	20-30%
Individuele inkomenstoeslag	251 huishoudens	63%	50-60%
Collectieve zorgverzekering	473 huishoudens	55%	30-40%
Meedoenregeling 18+	510 volwassenen	35%	30-40%
Meedoenregeling 18- (via Stichting Leergeld)	524 kinderen	76%	45-55%
Computerregeling	38 huishoudens	-	Onbekend
Energietoeslag	1.482 huishoudens	86%	75-90%

1. Minimahuishoudens in Raalte

In dit hoofdstuk beschrijven we de omvang en samenstelling van de groepen huishoudens met inkomens tot 140 procent van het Wettelijke sociale minimum (Wsm) in de gemeente Raalte. Het betreft een schatting van het aantal minimahuishoudens op 1 januari 2023.

Alle huishoudens

In de gemeente Raalte wonen 38.140 personen waarvan 7.225 (bijna 19 procent) jonger dan 18 jaar. In de gemeente wonen 15.981 huishoudens. De gemiddelde huishoudgrootte komt daarmee uit op 2,4 personen, iets groter dan het landelijke gemiddelde van 2,2 personen. In de gemeente wonen minder alleenstaanden, en meer meerpersoonshuishoudens dan gemiddeld in Nederland.

Tabel 1.1.1 Bevolking gemeente Raalte

Categorie	
Aantal inwoners	38.140
Aantal huishoudens	15.981
Gemiddelde huishoudgrootte	2,4

Tabel 1.1.2 Huishoudens naar type

Huishoudtype	Aantal	Aandeel	Aandeel landelijk
Alleenstaand	4.687	29%	39%
Alleenstaande ouder	831	5%	7%
Meerpersoons zonder kinderen	5.568	31%	29%
Meerpersoons met kinderen	4.895	35%	25%
Totaal	15.981	100%	100%

Aantal minimahuishoudens

Van alle huishoudens in de gemeente moet 4,6 procent rondkomen van een inkomen op bijstandsniveau en een vermogen binnen de grenzen van de Participatiewet. Dit zijn in totaal 738 huishoudens. Dit ligt wat lager dan het gemiddeld aandeel van 5 tot 6 procent minimahuishoudens in vergelijkbare (kleinere) gemeenten. In totaal hebben naar schatting 1.330 huishoudens een inkomen tot 130 procent Wsm (8,3 procent van alle huishoudens in de gemeente). Gemiddeld ligt dit aandeel bij andere kleinere gemeenten rond de 9 procent. Het aandeel kinderen tot 18 jaar ligt procentueel iets hoger dan het aantal minimahuishoudens, dat beeld is vrij gangbaar te noemen. Er groeien bijna 450 kinderen op in een minimahuishouden tot 100 procent Wsm (6 procent) en 686 kinderen (9,4 procent) in een huishouden tot 130 procent Wsm (en een laag vermogen). Deze aandelen liggen redelijk in lijn met andere kleinere gemeenten.

Tabel 1.1.3 Tabel kerngegevens minimahuishoudens

Laag of geen vermogen	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	140% Wsm
Aantal huishoudens	738	853	1.063	1.330	1.525
Aandeel huishoudens in gemeente	4,6%	5,3%	6,7%	8,3%	9,5%
Aantal personen	1.461	1.537	2.020	2.496	2.831
Volwassenen	1.019	1.043	1.445	1.809	2.074
Kinderen tot 18 jaar	442	494	574	686	757
Aandeel kinderen in gemeente	6,0%	6,7%	7,8%	9,4%	10,3%
Alle vermogens	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	140% Wsm
Aantal huishoudens	933	1.107	1.458	1.728	2.017
Aandeel in gemeente	5,8%	6,9%	9,1%	10,8%	12,6%

Kenmerken minimahuishoudens, laag of geen vermogen

Omdat voor de meeste regelingen binnen het minimabeleid een vermogenstoets wordt gedaan, geven we hieronder de kenmerken weer van de huishoudens met een minimuminkomen en een laag vermogen.

De doelgroep voor de regelingen met een inkomensgrens van 110 procent Wsm bestaat voor 43 procent uit huishoudens met die een uitkering ontvangen vanuit de Participatiewet en voor ruim een derde uit huishoudens met een AOW-uitkering. Een kwart heeft een overig inkomen. Dit bestaat uit bijvoorbeeld een WW-uitkering of inkomen uit werk. In vergelijking met andere gemeenten is het aandeel AOW'ers in de gemeente Raalte wat groter en het aandeel minimahuishoudens met een andersoortig inkomen wat kleiner. Het aandeel bijstandsgerechtigden is redelijk gemiddeld te noemen. Logischerwijs neemt dit aandeel steeds meer af bij de hogere inkomensgroepen terwijl het aandeel AOW'ers steeds verder stijgt onder de minimahuishoudens.

Van de minimahuishoudens met een inkomen tot 110 procent Wsm is het grootste deel (51 procent) alleenstaand. Dit beeld komt overeen met wat we in andere gemeenten met een inwonerstal tot 50.000 vinden. Gemiddeld ligt het aandeel alleenstaanden in deze gemeenten tussen de 50 en 55 procent van alle minimahuishoudens. In totaal heeft 30 procent van de minimahuishoudens thuiswonende kinderen. Vaak is dit aandeel 25 tot 30 procent. Hoe hoger het inkomen, hoe groter het aandeel huishoudens zonder kinderen (en hoe kleiner het aandeel huishoudens met kinderen).

Tabel 1.1.4 Kenmerken minimahuishoudens

Laag of geen vermogen	100% Wsm		110% Wsm		120% Wsm		130% Wsm		140% Wsm	
Inkomensbron										
P-wet	370	50%	370	43%	370	35%	370	28%	370	24%
Pensioen	214	29%	304	36%	468	44%	631	47%	802	53%
Loon	32	4%	39	5%	44	4%	135	10%	144	9%
Ondernemerschap	49	7%	58	7%	66	6%	67	5%	72	5%
WW / WAO /WAJONG	74	10%	83	10%	116	11%	127	10%	137	9%
Totaal	738	100%	853	100%	1.063	100%	1.330	100%	1.525	100%
Huishoudtype										
Alleenstaanden	362	49%	435	51%	563	53%	718	54%	823	54%
Eenoudergezinnen	96	13%	102	12%	117	11%	133	10%	152	10%
Meerpersoons zonder kinderen	148	20%	162	19%	202	19%	253	19%	305	20%
Meerpersoons met kinderen	133	18%	154	18%	181	17%	226	17%	244	16%
Totaal	738	100%	853	100%	1.063	100%	1.330	100%	1.525	100%

2. Gebruik inkomensondersteunende voorzieningen

In dit hoofdstuk gaan we nader in op het gebruik en bereik onder de doelgroep van de gemeentelijke regelingen.

2.1. Regelingen voor het minimabeleid

De volgende tabel geeft de inkomensgrens en doelgroep per regeling weer.

Tabel 2.1.1 Inkomensgrenzen regelingen en omvang doelgroep

Regeling	Inkomensgrens	Doelgroep
Kwijtschelding gem. belastingen	100% Wsm	738 huishoudens
Individuele bijzondere bijstand	110%, bij het meerdere geldt 70% ervan als draagkracht	853 huishoudens tot 110 procent Wsm
Individuele inkomenstoelage	3 jaar of langer 110% Wsm	400 huishoudens
Collectieve zorgverzekering	110% Wsm	853 huishoudens
Meedoenregeling 18- (via Stichting Leergeld)	130% Wsm	686 kinderen
Meedoenregeling 18+ (via gemeente)	120% Wsm	1.809 volwassenen
Computerregeling	110% Wsm (1x binnen 48 maanden)	Onbekend
Energietoelage	120 of 130% Wsm, geen vermogenstoets	1.458 tot 120% Wsm, 1.728 tot 130% Wsm

2.2. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Huishoudens kunnen kwijtschelding aanvragen voor de afvalstoffenheffing en rioolrecht. De doelgroep bestaat uit huishoudens met een inkomen tot 100 procent Wsm.

In 2022 is aan 373 huishoudens geheel of gedeeltelijk kwijtschelding van lokale heffingen verstrekt. Met elkaar is dit een bereik van 51 procent onder de primaire doelgroep. Een dergelijk gebruiksandeel is vergeleken met andere gemeenten laag te noemen. Normaal gesproken maakt tussen de 60 en 80 procent van de primaire doelgroep gebruik van deze regeling.

Tabel 2.2.1 Bereik kwijtschelding

Categorie	
Doelgroep	738 huishoudens
Gebruik kwijtschelding	373 huishoudens
Percentage bereik	51%

2.3. Bijzondere bijstand

Het bijzondere bijstandsbeleid van de gemeente Raalte is erop gericht om mensen die bijzondere noodzakelijke kosten hebben en deze niet zelf kunnen betalen, te ondersteunen. De gemeente beoordeelt bij iedere aanvraag of er sprake is van bijzondere omstandigheden. Daarnaast is het zo dat bijzondere bijstand ook afhankelijk is (of: kan zijn) van toevallige omstandigheden. De doelgroep bestaat uit 853 huishoudens (1.043 volwassenen) met een inkomen tot 110 procent van de bijstandsnorm waarbij geen draagkracht wordt berekend.

In 2022 zijn er 2.238 verstrekkingen geweest aan 232 unieke klanten (personen). Naar verwachting zijn dit 193 huishoudens (uitgaande van een gemiddelde van 1,2 volwassene per minimahuishouden). Bij een doelgroep van 853 huishoudens leidt een gebruik van 193 huishoudens tot een bereik van 23 procent. Voor de bijzondere bijstand geldt dat in veel gemeenten een percentage van 20 tot 30 procent gebruik op jaarbasis gangbaar is. Wel is het zo dat de gemeente Raalte een iets lagere vermogensgrens hanteert voor de bijzondere bijstand dan de meeste gemeenten. Dit heeft invloed op de doelgroep, die daardoor (wellicht) kleiner is. Voor dit onderzoek is het echter niet mogelijk om deze groep nog nader te specificeren. Het kan dus zo zijn dat het bereik iets hoger ligt dan hier wordt gerapporteerd omdat de doelgroep mogelijk kleiner is.

Tabel 2.3.1 Bereik bijzondere bijstand

Categorie	
Doelgroep	853 huishoudens
Gebruik bijzondere bijstand	193 huishoudens (232 unieke klanten)
Percentage bereik	23%

2.4. Individuele inkomenstoeslag

De individuele inkomenstoeslag is bedoeld als inkomensondersteuning voor mensen die langdurig afhankelijk zijn van een minimuminkomen. In de gemeente Raalte behoort iedereen tussen de 21 jaar en pensioengerechtigde leeftijd, die gedurende drie jaar een inkomen heeft tot 110 procent Wsm, tot de doelgroep. Verder geldt als voorwaarde voor toekenning dat er in de afgelopen drie jaar geen mogelijkheden waren voor inkomensverbetering. De doelgroep bestaat dan uit circa 400 huishoudens.

In 2022 hebben 251 huishoudens gebruik gemaakt van deze toeslag. Afgezet tegen de groep die drie jaar een inkomen tot 110 procent Wsm heeft is dit een bereik van 63 procent. Vergeleken met andere gemeenten, waar een bereik tussen 50 en 60 procent gangbaar is, is dit een verhoudingsgewijs hoog aandeel.

Tabel 2.4.1 Bereik individuele inkomenstoeslag

Categorie	
Doelgroep	400 huishoudens
Gebruik individuele inkomenstoeslag	251 huishoudens
Percentage bereik	63%

2.5. Collectieve zorgverzekering

De gemeente Raalte biedt de mogelijkheid om gebruik te maken van de collectieve zorgverzekering. De gemeente biedt twee pakketten aan van Salland Zorgverzekeringen, namelijk het Gemeentepakket Extra waarmee € 11,76 per maand wordt bespaard en het Gemeentepakket Plus waarbij € 42,44 per maand bespaard wordt. De collectieve zorgverzekering is beschikbaar voor huishoudens met een inkomen tot 110 procent Wsm. De doelgroep bestaat dan uit circa 853 huishoudens.

In 2022 hebben 473 huishoudens gebruik gemaakt van deze toeslag. Afgezet tegen de groep die drie jaar een inkomen tot 110 procent Wsm heeft is dit een bereik van 55 procent. Vergeleken met andere gemeenten, waar een bereik rond de 30 tot 40 procent gangbaar is, is dit een hoog bereik. Een mogelijke reden hiervoor is de hoge gemeentelijke bijdrage en de riante vergoedingen van de pakketten.

Tabel 2.5.1 Bereik collectieve zorgverzekering

Categorie	
Doelgroep	853 huishoudens
Gebruik collectieve zorgverzekering	473 huishoudens
Percentage bereik	55%

2.6. Meedoenregeling 18+

De meedoenregeling voor volwassenen doet een bijdrage in de kosten voor bijvoorbeeld een lidmaatschap van een sportclub, zwemles of een concertbezoek. Per volwassen gezinslid is jaarlijks een bedrag van maximaal € 293 beschikbaar voor huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm. De doelgroep bestaat uit 1.445 volwassenen woonachtig in huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm.

In 2022 is aan 510 personen de regeling uitgekeerd. Daarmee ligt het bereik van deze regeling op 35 procent, een vrij gemiddeld bereik voor een participatieregeling voor volwassenen.

Tabel 2.6.1 Bereik meedoenregeling 18+

Categorie	
Doelgroep (tot 120% Wsm)	1.445 volwassenen
Gebruik meedoenregeling 18+	510 volwassenen
Percentage bereik	35%

2.7. Meedoenregeling 18- (Stichting Leergeld)

De Meedoenregeling voor kinderen wordt uitgevoerd door Stichting Leergeld Salland en geeft een bijdrage voor kinderen om mee te doen aan sporten, zwemles, muziekles, een dagje uit, maar ook gymkleding en schoolkosten. Deze vergoeding is voor kinderen waarvan het huishoudinkomen maximaal 130 procent Wsm is.

In 2022 hebben 524 kinderen gebruikgemaakt van Stichting Leergeld. Daarmee is 76 procent van de doelgroep bereikt. In veel gemeenten ligt het bereik van Stichting Leergeld rond de 50 procent, in de gemeente Raalte is dat dus flink hoger. Een mogelijke reden hiervoor is dat Stichting Leergeld in 2022 inwoners die in het verleden een aanvraag hebben gedaan, telefonisch heeft benaderd.

Tabel 2.7.1 Bereik meedoenregeling 18-

Categorie	
Doelgroep (tot 120% Wsm)	686 kinderen
Gebruik Meedoenregeling 18-	524 kinderen
Percentage bereik	76%

2.8. Computerregeling

Minimahuishoudens in de gemeente kunnen eenmaal per vier jaar gebruikmaken van deze regeling om een computer aan te schaffen. Deze regeling is voor huishoudens met een inkomen tot 110% van de bijstandsnorm. Door het 4-jaarlijkse karakter van deze regeling is de doelgroep niet te bepalen. In 2022 hebben 38 huishoudens van de regeling gebruikgemaakt.

Tabel 2.8.1 Gebruik computerregeling

Categorie	
Gebruik computerregeling	38 huishoudens

2.9. Energietoeslag

Het Rijk heeft in 2022 geld beschikbaar gesteld om inwoners met een laag inkomen tegemoet te komen in hun energiekosten. Door verschillende redenen waren de prijzen van energie in 2022 fors gestegen. Gemeenten hebben deze regeling uitgevoerd. In de gemeente Raalte konden huishoudens met een inkomen van maximaal 120 procent Wsm (ongeacht de hoogte van hun vermogen) aanspraak maken op een energietoeslag van € 1300. Huishoudens met een inkomen tussen 120 en 130 procent Wsm (ongeacht de hoogte van hun vermogen) konden een toeslag van € 500 krijgen. Omdat er geen vermogenstoets werd gedaan is de doelgroep van deze regeling anders dan de 'reguliere' regelingen van het minimabeleid.

Tabel 2.9.1 Bereik energietoeslag

Categorie	
Doelgroep	1.458 huishoudens tot 120% Wsm 1.728 huishoudens tot 130% Wsm
Gebruik energietoeslag	1.264 huishoudens tot 120% Wsm 1.482 huishoudens tot 130% Wsm
Percentage bereik	87% huishoudens tot 120% Wsm 86% huishoudens tot 130% Wsm

Bijlage 1. Onderzoeksmethodiek Armoede Index

De Armoede Index is een door KWIZ ontwikkeld analysemodel, waarbij we inzicht verschaffen in de omvang en samenstelling van de armoededoelgroep (naar huishoudens en inkomenscategorieën) en het bereik van de minimaregelingen. De Armoede Index is samengesteld op basis van een combinatie van gemeentelijke gebruiksgegevens, geëxtrapoleerde CBS-gegevens en door ons ontwikkelde kengetallen op basis van ervaringscijfers bij andere gemeenten. Belangrijke toevoeging is dat we rekening houden met de vermogens en derhalve op deze wijze alleen inzoomen op de doelgroep die in aanmerking komt voor de minimaregelingen.

We gaan hierbij als volgt te werk.

- In eerste instantie inventariseren we op basis van de door ons bewerkte CBS-informatie hoeveel huishoudens in de gemeente inkomens tot 100%, 110%, 120%, 130% en 140% van het wettelijk sociaal minimum (Wsm) hebben, met geen of een laag eigen vermogen;
- We geven een overzicht van de inkomensbronnen;
- Vervolgens wordt voor iedere afzonderlijke groep in kaart gebracht hoe de huishoudsamenstelling is en om hoeveel kinderen tot 18 jaar het gaat;
- Dit overzicht vullen we aan met gemeentelijke getallen over het gebruik van de minimaregelingen in 2022.